

Recerca: “Fem l’Escola Plurilingüe 2016-2017”

Carme Rider Serra, coordinadora de la recerca.

Durant el curs 2016-2017, la Societat Catalana de Pedagogia, filial de l’Institut d’Estudis Catalans, ha seguit impulsant la recerca i el desenvolupament (R+D+I) «Fem l’escola plurilingüe», que actualment s’està aplicant a quatre-centes escoles a Catalunya, a unes vuitanta escoles a les Illes Balears, a una seixantena d’escoles occitanes, i a quatre escoles andorranes.

El marc institucional de desenvolupament és l’Institut d’Estudis Catalans que, al seu temps, ha signat un conveni de col·laboració amb el Departament d’Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. El Grup Promotor Santillana, amb conveni de mecenatge científic, assumeix l’edició i la distribució amb la col·laboració de Fundació Carulla.

Aquesta recerca projecta un model d’ensenyament de llengües propi per a les escoles de llengua catalana que parteixi de la sòlida construcció de les llengües del territori, que aprofiti la proximitat de les llengües romàniques i que projecti l’aprenentatge de les llengües transnacionals, atenent les individualitats dels alumnes i tractant les llengües de manera interrelacionada (i no en compartiments closos, com hem fet fins ara).

Els objectius que han guiat les actuacions del curs 2016-2017 han estat:

- ✓ Oferir un marc de referència, **Marc d’Ensenyament de Llengües Vives**, que capaciti els equips docents per a la presa de decisions fonamentada en coneixement per a concretar el **projecte plurilingüe** d’escola.
- ✓ Orientar els equips docents aportant una estructura de pensament que articuli els *principis* científics, les *finalitats* filosòficosocials, les *tensions* inevitables i els *referents* de la realitat de l’escola que han de guiar aquesta presa de decisions.
- ✓ Reflexionar sobre com ha de ser l’escola catalana avui amb vista a l’evolució social i la globalització comunicacional que la caracteritza.

- ✓ Analitzar el perfil d'aptituds que ha de desenvolupar el mestre plurilingüe i les competències necessàries, més enllà del domini de les llengües que se li exigeix.
- ✓ Elaborar els instruments pedagògics que permetin materialitzar la millora de didàctiques amb plantejament plurilingüe responent a les necessitats plantejades en sessions de treball amb mestres.

Enguany, les accions han quedat focalitzades en:

- ✓ Jornades formatives territorials i institucionals adreçades a equips docents de nova incorporació per a donar a conèixer els fonaments de la recerca, els instruments a disposició i les seves implicacions didàctiques.
- ✓ Grups de treball cooperatiu per a l'elaboració de nous instruments pedagògics i aprofundiment sobre temes específics.
- ✓ Jornades d'intercanvi d'experiències.
- ✓ Participació en congressos, debats, taules rodones i seminaris transfronterers posant a debat les elaboracions i orientacions de la recerca: **Fem l'Escola Plurilingüe.**
- ✓ Estudi de les regularitats que s'estableixen en l'ús de la llengua en els diferents territoris on conviuen dues o més llengües i del qual se'n poden extreure criteris de decisió que enriqueixin la didàctica del plurilingüisme.

Aquesta recerca ara ja ha entrat en fase d'innovació en la pràctica docent (I). S'ha construït sobre els fonaments científics, el coneixement de l'infant i de com aprèn llengües i les finalitats de competència lingüística prèviament acordades. En distingim tres fases:

- ✓ En la fase de recerca (R) s'aplega i s'integra coneixement de biofisiologia, neurociència, psicolingüística, sociolingüística i psicologia evolutiva.
- ✓ En la fase de desenvolupament (D) s'elaboren instruments pedagògics que es validen empíricament.
- ✓ En la fase d'innovació (I) es fa una acció col·laborativa entre investigadors i docents.

En la fase d'innovació (I), els docents han començat a fer ús d'instruments que tenen consistència científica i amb sessions pedagògiques habituals de reflexió sobre la pròpia pràctica per a prendre les decisions adequades. Aquesta és formació interna en escola que integra pensament, decisió i acció en tots els mestres que van esdevenint plurilingües com correspon en la societat actual.

Les produccions efectives fins avui han estat:

2014. El **Termòmetre Lingüístic (TL)** —una prova d'identificació de la competència lingüística als cinc anys— ha de permetre programar l'ensenyament de llengües estrangeres de manera diversa segons les possibilitats dels alumnes i l'han de poder aplicar els mestres d'aula, que coneixen els infants, per valorar la seva competència, ja assolida i que ha de progressar, en una situació habitual de classe.

2015. El **Marc d'Ensenyament de Llengües Vives (MELvives)** aporta una estructura per a fonamentar científicament la presa de decisions segons els referents de cada escola i equilibrant les tensions entre polaritats inevitables en una societat complexa.

2017. La **Pauta d'Observació de l'Expressió Oral** dels infants, per a estructurar els elements a observar, amb criteris objectivables i compartits.

2017. L'**Escala de Descriptors de l'Escola Plurilingüe** per a la realització de l'autoavaluació d'escola, del procés evolutiu assolit i del fet que es pot seguir realitzant el projecte plurilingüe d'escola

2017. La **Guia d'Observació Participant** —tècnica pròpia de l'etnografia educativa—, per a analitzar la pràctica docent en el marc de la formació entre iguals.

Per al curs 2017-2018 es projecten diversos grups de treball que aplegaran més de dues-centes escoles distribuïdes per xarxes territorials i institucionals. El primer grup, format per direccions i coordinadors lingüístics, liderarà el procés d'autoavaluació sobre l'estat de desenvolupament del projecte plurilingüe d'escola. El segon grup, format per mestres d'educació infantil i del cicle inicial d'educació primària, practicarà l'observació i l'avaluació de l'expressió oral. A la Catalunya del Nord es constituirà un grup de treball format per representants de les escoles bilingües per a l'adaptació dels materials al seu context lingüístic i institucional. El grup impulsor de

les escoles occitanes, Aprene, seguirà aprofundint en les didàctiques orals en el marc de les famílies de llengües i de la pedagogia cooperativa Freinet. A les Illes Balears es promou la superació d'un model trilingüe unificat i, també, el projecte plurilingüe d'escola amb les particularitats de parla que ens aporten anàlisis comparatives sobre el desenvolupament dels sons i el ventall fonètic.

D'aquesta manera, els membres de l'equip de recerca esdevenen formadors i els mestres més impulsors són col·laboradors actius de recerca. En aquesta fase la recerca i la formació es fa entre iguals i és oberta, atès que no acaba amb un informe. És una recerca pedagògica col·laborativa sempre oberta, com sempre ho és l'educació.